

Informace ke Státním závěrečným zkouškám:

SZZ otázky pro studenty s počátkem studia v akademické roce 2019/2020:

Student předloží ke státní závěrečné zkoušce seznam literatury, který bude obsahovat jednu publikaci monografického charakteru ke každé otázce, tj. minimálně 27 publikací. Rozprava o četbě je nedílnou součástí státní závěrečné zkoušky.

Historie

1. Antika a její význam pro evropskou civilizaci.
2. Město a venkov historické perspektivě.
3. Stát a politická moc v historické perspektivě.
4. Životní styl a jeho proměny v předmoderní a moderní společnosti.
5. Moderní národy a nacionalismus v historii a historiografii.
6. Umělec a umění v kultuře středověku a raného novověku.
7. Umělec a umění v moderní a postmoderní kultuře.
8. Poddanství, občanství a svoboda v dějinách.
9. Vzdělanost a její instituce v evropských dějinách.
10. Války a ozbrojené konflikty v historické perspektivě.
11. Evropa v době Přemyslovců.
12. Lucemburkové v evropských dějinách.
13. Habsburkové v evropských dějinách.
14. Křesťanství a církve v historické perspektivě.
15. Evropské hereze a reformační hnutí.
16. Islám v historické perspektivě.
17. Rasa, třída a gender v evropské civilizaci.
18. Idea a praxe revoluce v historickém kontextu.
19. Modernizace a modernizační procesy.
20. Evropa a svět – kontakty, kolize, konflikty.
21. Postavení a role intelektuálů v dějinách.
22. Totalitarismus a totalitní režimy v historickém kontextu.
23. Střední Evropa jako geopolitický a kulturní fenomén.
24. Kolonialismus a imperialismus jako historické fenomény.
25. Sociální péče a sociální stát v předmoderní a moderní společnosti.
26. Ekonomické systémy v historické perspektivě.
27. Židé a judaismus v evropské civilizaci.

Historiografie

1. Osobnost historika mezi politikou, badatelským zájmem a vědou
2. Proměny historické metodologie od raného středověku do současnosti
3. Historie a filozofie dějin – prolínání, emancipace oborů, vzájemný vztah, koncepty
4. Vývoj historického myšlení od raného středověku do vzniku historické vědy
5. Historiografie pod vlivem historismu
6. Proměna historické vědy pod vlivem formování novodobých národů
7. Historiografie pod vlivem pozitivismu
8. Historiografie pod vlivem marxismu

9. Gollova škola: škola nebo sociokulturní fenomén?
10. Diskuse o povaze historické vědy na přelomu 19. a 20. století
11. Regionální dějiny a historická věda
12. Utváření hospodářských a sociálních dějin
13. Dějiny kultury a dějiny civilizace jako předmět historického bádání
14. Spor o smysl českých dějin
15. Škola Annales a její místo v evropské historické vědě
16. Pluralita historické vědy ve 2. polovině 20. století
17. Česká historiografie a historická věda po roce 1948
18. Současná česká historiografie (*na základě vlastní četby*)

Teorie historické vědy

1. Prostor a čas v dějinách
2. Historický fakt
3. Událost a proces
4. Narace
5. Pojem v historické vědě
6. Historický aktér
7. Struktura a strukturalismus při výkladu dějin
8. Diskurz
9. Metoda a metodologie historikovy práce, „úvody do studia dějepisu“
10. Geografický determinismus a reflexe geografických podmínek při výkladu dějin
11. Historické myšlení pod vlivem osvícenství
12. Filozofie dějin v německé klasické filozofii
13. Rozumějící historie
14. Polycivilizační koncepce
15. Metahistorie
16. Individualistické versus kolektivistické pojmání dějin
17. Společnost a dějiny v křesťanské filozofii dějin
18. Konec dějin

Státní závěrečné zkoušky

Pro studenty, kteří nastoupili do studia v září 2014, jsou v příloze č. 4 nové otázky pro SZZ magisterského navazujícího studia Historie, modul B.

Všichni ostatní budou končit s dosavadními otázkami.

V předmětu Teorie historické vědy a historiografie byly připraveny nové státnicové otázky, podle nichž budou zkoušeni studenti 1. i 2. ročníku, tj. všichni, kteří zahájili své studium v září 2013. Studenti, kteří začali studovat dříve (2012, případně 2011) budou zkoušeni podle dosavadních otázek (příloha č.3 otázky r. 2013).

Podmínky státní závěrečné zkoušky

Otázky ke státní závěrečné zkoušce Navazující magisterské studium Historie – specializace A (středověk – konec 18. století)

ZZAKL1 (do 1306)

- 1) Příchod Slovanů do našich zemí (původ, ekonomické a sociální vztahy, boje s Avary, Sámova říše).
- 2) Počátky středoevropských slovanských států na příkladu Velké Moravy (sjednocování, správa země, státoprávní význam přijetí křesťanství).
- 3) Formování českého státu v 10. století (otázka existence kmenů, spory o místo státu v Evropě, význam vzniku církevních institucí, rozsah státu, charakter ovládaného území).
- 4) Charakter správy raně středověkých států (postavení knížete, úloha jeho družiny /beneficiární šlechta/, regionální správa, počátky pozemkové šlechty, postavení církve – velkofarmářské organizace).
- 5) Základní rysy raně středověké ekonomiky (soustředění osídlení do nejúrodnějších oblastí, význam zemědělství a postavení venkovského obyvatelstva – tzv. služebná organizace, naturální charakter hospodářství).
- 6) Upevnění českého státu za Břetislava I a Vratislava I. (Vztah k církvi, seniorát). Vztahy českého státu k okolním zemím - získání Moravy, konflikty s Polskem a Uhrami.
- 7) Úpadek českého státu ve 12. století (negativní důsledky seniorátu, boje českých a moravských Přemyslovců, zásahy okolních zemí do českých záležitostí, počátky pozemkové šlechty).
- 8) Vztahy českého státu ke středověké Římské říši ve středověku (tribut, léno, královský titul, Zlatá bula sicilská).
- 9) Hospodářské převraty 13. století – význam vrcholné kolonizace, změny v zemědělství a řemeslech, změny v postavení poddaných v důsledku tzv. německého práva.
- 10) Charakter středověkého města a jeho ekonomické a právní postavení (rozvoj řemesel a obchodu, cechy, charakter městského práva, problematika věnných měst).
- 11) Počátky mocenského postavení Čech za Přemysla I. a Václava I (využívání rozporů v říši, Zlatá bula sicilská), vnitřní upevnění země (primogenitura, vyřešení sporů s církvi), úspěšné odražení tatarského vpádu za Václava I.
- 12) Počátky středoevropské velmocenské politiky na sklonku vlády Václava I. a v počátcích vlády Přemysla Otakara II. (problematika dědictví babenberského, možnost expanze na jih, cesty k získání tohoto dědictví, spory s Uhrami, definitivní vítězství Přemysla II. v roce 1260).

13) Problémy vnitřní a zahraniční politiky Přemysla II. (neúspěchy řešení vztahu moci šlechty a panovníka, úspěšné rozšiřování moci Přemysla II. po roce 1260, snaha o využití rozporu v Římské říši, neúspěšná kandidatura na římského krále, příčiny a důsledky, počátek vzestupu Habsburků).

14) Vyvrcholení přemyslovské moci za Václava II. (ústup od výbojů na jih, zásahy do slezských záležitostí, růst Václavovy středoevropské autority, zisk polské a uherské koruny, ekonomické posílení moci českého státu v důsledku nálezů stříbra – kvalitní česká měna), vymření rodu v roce 1306.

15) Vývoj území českého státu v raném a vrcholném středověku (počátky přemyslovské moci ve středních Čechách, šíření na území Čech, vztahy k Moravě, vymezování územního rozsahu Čech, šíření přemyslovské moci za hranice Čech).

Doporučená literatura - Všeobecná

České dějiny (nakladatelství Laichter) I /1-5, II/1

Velké dějiny zemí Koruny české (I-III)

Petráň J. a kol., Dějiny Československa I (do roku 1648), Praha 1990

Hledíková a kol., Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost, Praha 2005 (2.vyd.)

Jirásko, L., Církevní řády a kongregace v zemích českých. Praha 1991

Kadlec, J., Přehled českých církevních dějin I. Praha 1991

Maur E., Obyvatelstvo českých zemí ve středověku: In:L. Fialová a kol. Dějiny obyvatelstva českých zemí, Praha 1998, s. 35–73

Speciální monografie (řazeno tematicky)

Beranová: Slované. Praha 1995

Čechy kolem roku 1000. Praha 2000

Fiala, Z.: Přemyslovské Čechy. Praha 1965 (2. vyd. 1975)

Hofman F.: České město ve středověku. Praha 1992 (2.vyd. 2010)

Charvát, P.: Boleslav II. Praha 2003

Charvát, P.: Václav – kníže Čechů. Praha 2011

Charvát, P.: Zrod českého státu 568 – 1055. Praha 2006

Charvátová, K.: Václav II. Praha 2007

Klápště, J.: Proměna českých zemí ve středověku. Praha 2005

Klápště, J. – Žemlička, J.: Studium dějin osídlení v Čechách a jeho další perspektivy,

ČSČH 27, 1979, s. 884–906

Krzemieńska, B.: Břetislav I. Praha 1986 (2. vyd. 2003)

Lutovský, M.: Bratrovrah a tvůrce státu. Praha 1999 (2. vyd. 2006)
Lutovský M. – Petráň Z.: Slavníkovci. Mýtus českého dějepisectví. Praha 2005

Měřínský, Z.: České země od příchodu Slovanů do Velké Moravy I – II. Praha 2002 a 2005

Profantová, N. – Lutovský M.: Sámova říše. Praha 1995

Poulik, J. – Chropovský B.: Velká Morava – společný stát Čechů a Slováků. Praha 1985

Smetánka, Z.: Legenda o Ostojovi. Praha

Váňa, Z.: Svět dávných Slovanů. Praha 1983

Vaníček V.: Vratislav II. Praha

Vaníček V.: Soběslav I. Praha 2007

Třeštík, D.: Vznik Velké Moravy. Praha 2001

Třeštík D.: Počátky Přemyslovců. Praha 1997

Turek, R.: Čechy na úsvitě dějin. Praha 1963 (reprint 2001)

Žemlička, J.: Čechy v době knížecí. Praha 1997

Žemlička J.: Počátky Čech královských. Praha 2002

Žemlička J.: Přemysl Otakar I. Praha 1990

Žemlička J.: Přemysl Otakar II. Praha 2011

Žemlička J.: Století posledních Přemyslovců. Praha 1986

Monografie o jednotlivých šlechtických rodech z Nakladatelství Lidové noviny v Praze a nakladatelství Veduta v českých Budějovicích

Publikace z regionální literatury o nejstarších dějinách jednotlivých míst

ZZAKL2 (1306 –1471)

1) Šlechta a její zformování v zemské obci ve 13. a na počátku 14. století.

2) Lucemburská koncepce českého státu – Česká koruna, Korunní archiv.

3) Vztah Říše a českého státu za Lucemburků, jejich úloha v říšské politice.

4) Vztah církve a státu za Lucemburků, význam vzniku arcibiskupství, nově prameny související s činností arcibiskupské kanceláře.

5) Význačné instituce státní správy – zemský a dvorský soud. Význam zemských desk jako historického pramene. Zemský sněm, generální sněm.

6) Společenská krize a její odraz v krizi církevní – vztah Lucemburků k nápravnému hnutí v církvi.

7) Počátky české reformace, Jan Milíč, Matěj z Janova, Jan Hus a situace na univerzitě.

8) Táborský a pražský směr v husitství, jejich vývoj, stýkání a potýkání.

- 9) Státoprávní a politické aspekty husitství.
- 10) Hlavní výsledky husitské revoluce v náboženské společensko-právní i majetkoprávní rovině, podstata kompaktát.
- 11) Polipanské bezvládí jako důležitý dějinný úsek pro formování stavovské monarchie, landfrýdy – specifika tohoto období.
- 12) Proces sjednocování českého utrakvismu.
- 13) Hlavní zásady vnitřní politiky Jiřího z Poděbrad.
- 14) Zahraniční politika Jiřího z Poděbrad a její evropský rozměr.
- 15) Gotická kultura a umění v českých zemích.
- 16) Historiografie doby husitské a poděbradské (prameny a jejich edice)

Doporučená literatura

- Čechura, Jaroslav: Lucemburkové na českém trůně I–II. Praha 1999, 2001
 Čornej, P.: Tajemství českých kronik. Druhé, rozšířené a přepracované vydání. Praha Litomyšl 2003.
 Čornej, Petr: Velké dějiny zemí koruny české V. 1402–1437. Praha – Litomyšl 2000
 Čornej, Petr – Bartlová, Milena.: Velké dějiny zemí Koruny české VI. 1437–1526. Praha Litomyšl 2007
 Felcman, Ondřej – Fukala, Radek a kol.: Poděbradové. Rod českomoravských pánů, kladských hrabat a slezských knížat. Praha 2008.
- Fiala, Zdeněk: Předhusitské Čechy 1310–1419. Praha 1968
 Kavka, František.: Vláda Karla IV. za jeho císařství I–II. Praha 1993
 Kavka, František: Poslední Lucemburk na českém trůně. Praha 1997
 Kejř, Jiří: Vznik městského zřízení v českých zemích. Praha 1999
 Macek, Josef: Jiří z Poděbrad, Praha 1967.
- Spěváček, Jiří: Jan Lucemburský a jeho doba 1296–1346. Praha 1994
 Spěváček, Jiří: Karel IV. Život a dílo (1316–1378). Praha 1979
 Spěváček, Jiří: Václav IV. (1361–1419). Praha 1986
 Seibt, Ferdinand.: Karel IV. Císař v Evropě (1346–1378). Praha
- Šmahel, František: Husitské Čechy. Praha 2001 (2. vyd. 2008)
 Šmahel, František: Husitská revoluce I–IV. Praha 1993
 Urbánek, Rudolf: Věk Poděbradský I–IV. Praha 1915–1962.

ZZAKLA3 (1471–1620)

- 1) Okolnosti nástupu Jagellonců na český trůn, mocenské zájmy evropských vládnoucích dynastií a jejich střetávání.

- 2) Česká koruna na konci středověku, bilance státoprávních, právních, ekonomických i kulturních poměrů.
- 3) Mocensko-politické ambice šlechty. Klientské, příbuzenské a přátelské vazby. Osobní rovina politické komunikace.
- 4) Konkurenční zápas královských měst a šlechty 16. století, jeho motivy
- 5) Hospodaření šlechty ve vlastní režii a jeho dopad na podobu společnosti
- 6) Nástup Habsburků na český a uherský trůn a centralizační a rekatolizační koncepce Ferdinanda I.
- 7) Nástup reformace ve Slezsku a v Lužicích, České království jako jedno s ohnisek střetávání reformace a protireformace
- 8) Soupeření českých stavů s Habsburky do stavovského povstání v letech 1546–1547
- 9) Jednota bratrská, její vývoj, vůdčí osobnosti, centra, kulturní přínos
- 10) Nekatolická šlechtická opozice v době vlády Rudolfa II. a Matyáše
- 11) Pozdně gotická a renesanční kultura a umění v českých zemích.
- 12) Český stavovský odboj v letech 1618–1620 a jeho porážka.
- 13) Historiografie předbělohorské éry (prameny a jejich edice)

Doporučená literatura

- Bůžek, Václav a kol., Dvory velmožů s erbem růže. Praha 1997
Bůžek, Václav: Rytíři renesančních Čech. Praha 1995
Bůžek, Václav – Hrdlička, Josef – Král, Pavel – Vybíral, Zdeněk: Věk urozených. Praha – Litomyšl 2002.
Baďurík, Jozef – Sládek, Kamil (edd.): Politický zrod novovekej strednej Európy. Bratislava 2005.
Janáček, Josef: České dějiny. Doba předbělohorská 1526-1547, I/1–2. Praha 1968–1984.
Janáček, Josef: Rudolf II. a jeho doba. Praha 1987.
Macek, Josef: Jagellonský věk v českých zemích 1471–1526, I–IV. Praha 1992–1999.
Pánek, Jaroslav: Politický systém českého předbělohorského státu, Folia Historica Bohemica 11, Praha 1987, s. 41–101.
Pánek, Jaroslav: Poslední Rožmberk, Praha 1996.
- Pánek, Jaroslav: Stavovská opozice a její zápas s Habsburky 1547–1577. Praha 1982.
Petraň, Josef: Staroměstská exekuce, 3. vyd. Praha 1993

Sedláci si dělají, co chtějí. Sborník vybraných prací profesora Jaroslava Čechury. Edd. V. Boháčová – V. Kucrová. Praha 2012.

Válka, Josef: Dějiny Moravy 2. Morava reformace, renesance a baroka. Brno 1995.
Vorel, Petr: Velké dějiny zemí Koruny české VII. 1526–1618. Praha – Litomyšl 2005.
Vybíral, Zdeněk: Politická komunikace aristokratické společnosti českých zemí na počátku novověku. České Budějovice 2005

ZZAKLA4 (1620–1790)

- 1) Třicetiletá válka a její podoba v českých zemích. Řešení „české otázky“ za války.
- 2) Panovnický absolutismus v habsburské monarchii. Centralistické snahy vídeňského dvora a správa českých zemí.
- 3) Režijní velkostatek a jeho proměny v období po třicetileté válce.
- 4) Postavení venkovského lidu a selská povstání v pobělohorském období do roku 1775.
- 5) Rekatolizace a její proměny v pobělohorském období do smrti Karla VI.
- 6) Vládnoucí vrstvy habsburské monarchie v období panovnického absolutismu (1648–1740).
- 7) Řemeslná výroba a počátky a rozvoj manufakturní výroby v první polovině 18. století.
- 8) České barokní umění (architektura, výtvarné umění, hudba, literatura).
- 9) Války o země Koruny české a jejich následky pro český stát (1740–1763).
- 10) Osvícenský absolutismus a jeho reformní snažení. Reformy Marie Terezie